

הרב מאיר זיכל

מסכת שביעית פרק י' - דף עבודה לתלמיד

מבוא

1. העבודה מיועדת לתלמידות הכיתות הגבוהות בבית הספר התיכון והאולפנה. ניתן כמובן לעשות שינויים נדרשים כדי להתאים עבודה זו גם לכיתות נמוכות יותר ובעלות אוכלוסיות שונות.
2. עיקר מטרת דף העבודה הוא לשמש מכשיר להכנת המשנה לקראת השיעור. התלמידות יתמודדו עם השאלות באופן עצמאי בבית, והזמן בכיתה יוקדש לבירור התשובות, להבנת הדברים לעומקם ולתוספות שונות הנדרשות לאור תשובות התלמידות.
3. ברור שבחלק מן השאלות ניתן להשתמש גם לחזרה על חומר שנלמד בכיתה. העבודה נועדה לתלמידה הלומדת משנה עם פירוש הרע"ב ועיקר תוס' יום טוב ללא פירוש קהתי וכד'.
4. בכל לימוד של משנה חדשה, מתבקשת התלמידה לקרוא את המשנה ללא עיון במפרשים ולנסות להגדיר את נושאה (או נושאה). אם לדעת התלמידה יש במשנה מספר נושאים, עליה לזהות כל נושא במילות המשנה ולציין את המילה הראשונה והאחרונה המציינות קטע זה.
לאחר סיום המשנה, מתבקשת התלמידה לחזור ולבדוק מהם נושאי המשנה ובכך תוכל להשוות את הבנתה הראשונית לעומת הבנה לאחר לימוד ועיון.

רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק ט

הלכה א

"מנצות עשה להשמיט המלוה בשביעית שנאמר (דברים ט"ו, ב) 'שמוט כל בעל משה ידו, והתובע חוב שעברה עליו שביעית עבר על לא תעשה שנאמר (שם) 'לא יגש את רעהו ואת אחיו'."

הלכה ב

"אין שמיטת כספים נוהגת מן התורה אלא בזמן שהיובל נוהג שיש שם שמיטת קרקע, שהרי ישוב הקרקע לבעליו בלא כסף, ודבר זה קבלה הוא, אמרו חכמים: בזמן שאתה משמיט קרקע

אתה משמיט כספים בכל מקום בין בארץ בין בחוצה לארץ,
ובזמן שאין שם שמיטת קרקע אין אתה משמיט כספים בשביעית
אפילו בארץ."

הלכה ג

"ומדברי סופרים שתהא שמיטת כספים נוהגת בזמן הזה בכל
מקום, ואע"פ שאין היובל נוהג כדי שלא תשתכח תורת שמיטת
הכספים מישראל."

הלכה ד

"אין שביעית משמטת כספים אלא בסופה שנאמר (שם א) 'מקץ
שבע שנים תעשה שמטה וזה דבר השמטה' ושם (שם ל"א, י)
הוא אומר 'מקץ שבע שנים במעד שנת השמטה בחג הסכות',
מה שם אחר שבע אף השמטת כספים אחר שבע, לפיכך הלוח
את חבירו בשביעית עצמה גובה חובו כל השנה, וכשתשקע
חמה בלילי ראש השנה של מוצאי שביעית אבד החוב."

שאלות

1. "התובע חוב שעברה עליו שביעית".
א. עייני בהלכה ד ובארי את המשפט הני"ל!
ב. על מה עובר "התובע חוב שעברה עליו שביעית"?
2. שמיטת כספים בזמן הזה מן התורה או מדרבנן? מנין למדו זאת?
3. האם, לדעת הרמב"ם, שמיטת כספים נוהגת היום בחו"ל? הוכיחי את דבריך ונמקי!
4. א. "אין שביעית משמטת כספים אלא בסופה" - בארי דין זה והדגימי בתאריכים!
ב. מניין למדו דין זה?
ג. באיזו מידה ממידות התורה נלמד הדין הני"ל?

משנה א

1. א. קראי את המשנה ללא עיון במפרשים ונסי לקבוע את נושאה.
ב. אם לדעתך ניתן לחלקה למספר עניינים, עשי זאת תוך ציון המילה במשנה
הפותחת והמילה המסיימת כל חלק.

2. בארי את המילים "שביעית משמטת" לפי הרע"ב!

3. רע"ב ד"ה בשטר.

תרגום המילים:

דמיחזי=שנראה.

כמי שמשכן קרקעו אצלו = והמלווה על המשכון אין שביעית משמטת כפי שנלמד במשנה ב.

א. כיצד מבאר הרע"ב את המילה "בשטר"? לפי זה, מה מחדשת המשנה?

ב. כיצד יש לבאר, לפי הרע"ב, את המילים "שלא בשטר"? עייני בעיקר תויו"ט אות א.

ג. מה יהיה הדין במלווה בעל פה (שלא בשטר כלל): נמקי!

4. "הקפת החנות אינה משמטת ואם עשאה מלוה הרי זה משמט, רבי יהודה אומר הראשון ראשון משמט".

א. עייני ברע"ב ד"ה הקפת החנות.

וז"ל הרמב"ם בפירושו למשנה:

"והקפת החנות היא האמנה במקח וממכר שבין בני אדם ובעלי החנויות, שיוציא עליו כל מה שצריך וכשיקבץ סך ממון עליו, יפרעהו". בארי בלשון פשוטה מהי "הקפת החנות"?

ב. עייני ברע"ב ד"ה אינה משמטת.

וז"ל הרמב"ם בפירושו למשנה:

"מפני שאינו על דרך חוב ולא מכר לו בעל החנות על מנת שיהיה חוב, אבל מכר לו מעט מעט עד שנתקבץ לו הכל ויתן לו ממונו".

במה שונה הקפת החנות מהלוואה רגילה?

ג. בשו"ע חושן משפט סימן סז סעיף יד כותב מרן: "הקפת החנות אינה משמטת ואם זקפה עליו במלוה משמטת". ומוסיף הרמ"א: "ומיקרי (=ונקרא) זקיפה משעה שקבע לו זמן לפורעו. ויש אומרים דמיקרי (=שנקרא) זקיפה מיד שכתב בפנקסו כל החשבון יחד".

כפי איזו דעה מפרש הרע"ב? מניין לך?

מדוע אם זקפן עליו במלווה השביעית משמטת?

ד. עייני ברע"ב ד"ה הראשון הראשון משמט, ונסי לנמק את דעת רבי יהודה!

5. "שכר שכיר אינו משמט ואם עשאו מלוה הרי זה משמט"

נסי לבאר דין זה לאור מה שלמדת בהקפת החנות!

6. "רבי יוסי אומר כל מלאכה שפוסקת בשביעית משמטת ושאינה פוסקת בשביעית אינה משמטת".

- א. "פוסקת" ו"אינה פוסקת" - בארי מילים אלו לפי הרע"ב!
ב. וז"ל פירוש "מלאכת שלמה" למשנה:
"דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף (=בסוף תקופת השכירות)... דכשפסקה בשביעית נתחייב בשכרו וקרינן ביה (=ואנו קוראים בו) 'לא יגושי, לפיכך משמטת דשביעית משמטת בסופה. אבל בשלא פסקה בשביעית לא נתחייב עדיין ולא קרינן ביה 'לא יגושי לפיכך אינה משמטת".
נמקי את דעת רבי יוסי לאור דברי הרע"ב וה"מלאכת שלמה"!
7. עתה, לאחר שלמדת את המשנה, בדקי את תשובתך לשאלה מסי 1. אם שינית את דעתך, נמקי מדוע?

משנה ב

1. א. קראי את המשנה ללא מפרשים ונסי לקבוע את נושאה (או נושאייה):
ב. האם יש לה קשר למשנה הקודמת? אם כן, מהו?
ג. אם לדעתך ניתן לחלקה למספר עניינים, עשי זאת תוך ציון המילה במשנה הפותחת והמילה המסיימת כל חלק.
2. "השוחט את הפרה וחלקה [=בין לקוחותיו] בראש השנה. אם היה החודש מעובר - משמט. ואם לאו - אינו משמט".
א. בארי את הקטע הנ"ל לפי הרע"ב!
ב. לפי הרע"ב, עני על השאלות הבאות:
"השוחט" - מיהו?
"ראש השנה" - איזה ראש השנה?
"החודש" - איזה חודש?
ג. וז"ל ה"תפארת ישראל": "דלא דמי (=שאין זה דומה) להקפת החנות לעיל, דהתם (=ששם) הדרך להלוות מעט מעט ואין דרך לנגוש הפרעון. אבל ליקח בשר אצל טבח הדרך לשלם מיד ולפיכך מדלא אפשר שיפרע, הרי יכול ליתן משכון, ולפיכך יש בו משום לא יגוש ומשמט".
איזה קושי בא ה"תפארת ישראל" ליישב? כיצד הוא מיישב קושי זה?
לשם מה הוא מוסיף את המשפט המודגש?
3. "האונס והמפתה והמוציא שם רע... אין משמטין".
בטעם הדבר כותב הרמב"ם בפירושו למשנה: "וכן הקנסות שחייב הכתוב לאונס ולמפתה ולמוציא שם רע, אינם כשאר חובות, אבל הם חיובים שהאיש נתחייב בהן והאיש ההוא לא יהיה פטור עד שיפרעם".
בארי בלשונך מדוע אין הנ"ל משמטין?

4. "וכול מעשה בית דין אין משמטין".
רע"ב ד"ה אין משמטין:
תרגום המילים:
כגבוי דמי = דומה כגבוי, נחשב לגבוי.
א. "מעשה בית דין" - מהו?
ב. מדוע "מעשה בית דין" אינו משמט?
5. "המלוה על המשכון".
א. משכון - מהו? עייני במילון!
ב. המלווה על המשכון אינו משמט - כיצד למדו זאת מהפסוק? (רע"ב).
6. "והמוסר שטרותיו לבית דין".
א. "המוסר שטרותיו לבית דין" - מהו?
ב. "המוסר שטרותיו לבית דין" אינו משמט" - כיצד למדו זאת מהפסוק? (רע"ב).
ג. גם הדין של המלווה על המשכון וגם הדין של המוסר שטרותיו לבית דין נלמדו מאותו פסוק. העתיקי את הפסוק למחברתך והדגישי את המילים מהן נלמד כל אחד מהדינים הנ"ל!
7. עתה, לאחר שלמדת את המשנה, בדקי את תשובתך לשאלה מסי' 1. אם שינית את דעתך, נמקי מדוע!

משנה ג

1. קראי את המשנה ללא מפרשים ונסי לקבוע את נושאה. עשי זאת תוך ציון המילה במשנה הפותחת והמילה המסיימת כל חלק.
2. קראי ברע"ב בד"ה פרוזבול את הקטע: פרוז תקנה - מי שילוה להם.
א. מה לדעתך רוצה הרע"ב בדבריו?
ב. לאור דבריו השלימי את החסר:

פרוז = _____ בולי = _____ בוטי = _____
--

ג. בארי את הנ"ל!

3. מדוע תיקן הלל פרוזבול?

4. קראי ברע"ב ד"ה פרוזבול את הקטע: והשמטת כספים - הסוף.

תרגום המילים:

דרבנן = מדברי חכמים.

ורבנן הוא דתקינן = וחכמים הם שתיקנו.

ומשום הכי = ומשום כך.

א. השווי את דברי הרע"ב עם דברי הרמב"ם לעיל בהלכה ב.

צייני את הקטע בדברי הרע"ב בו יש התייחסות לדברי הרמב"ם הנ"ל!

מה נוסף בדברי הרמב"ם על דברי הרע"ב ומה נוסף בדברי הרע"ב על דברי הרמב"ם?

ב. מדוע תיקנו חכמים שמיטת כספים בזמן הזה?

ג. מה הקושי שעמד בפני הרע"ב? (לשם מה הוא מאריך לספר לנו ששמיטת כספים

בזמן הזה היא מדרבנן?) כיצד הוא מיישבו?

5. עתה, לאחר שלמדת את המשנה, בדקי את תשובתך לשאלה מסי 1. אם שינית

את דעתך, נמקי מדוע?

משנה ד

1. קראי את המשנה ללא מפרשים ונסי לקבוע את נושאה. עשי זאת תוך ציון המילה

במשנה הפותחת והמילה המסיימת כל חלק.

2. לדעת חלק מהמפרשים, מבוססת תקנת הלל על דין שלמדת במשנה ב.

מהו הדין? כיצד מבוססת תקנת הלל על דין זה?

3. רע"ב ד"ה והדיינים חותמים.

תרגום המילים:

להכי = לכן. קתני = שונה (התנא במשנה).

עד נעשה דין = בדרך כלל "אין עד נעשה דין" כלומר, מי שמעיד על מעשה שראה,

אינו יכול לשמש כדיין על אותו מעשה.

מה מחדש הרע"ב בדבריו?

4. עתה, לאחר שלמדת את המשנה, בדקי את תשובתך לשאלה מסי 1. אם שינית

את דעתך, נמקי מדוע?

משנה ה

1. קראי את המשנה ללא מפרשים ונסי לקבוע את נושאיה. עשי זאת תוך ציון המילה במשנה הפותחת והמילה המסיימת כל חלק.

2. השלימי את הטבלה הבאה (השתמשי במילים "כשר" ו"פסול"):

מאחר	מוקדם	
		פרוזבול
		שטרי חוב

3. רע"ב ד"ה פרוזבול

א. פרוזבול המוקדם - מהו? מדוע כשר?

ב. פרוזבול המאוחר - מהו? מדוע פסול?

4. רע"ב ד"ה שטרי חוב, קטע: כגון דקאי - תשרי לניסן.

תרגום המילים:

דקאי = שעומד.

גבייה מלקוחות = כאשר אדם המלווה כסף לחברו ונכתב על כך שטר חוב, הרי שמרגע כתיבת השטר משועבדים נכסי (קרקעות) הלווה למלווה. אם לאחר כתיבת השטר ימכור הלווה את הקרקע המשועבדת ובהגיע מועד הפרעון לא יוכל לעמוד בו, רשאי המלווה לגבות את הקרקע מהלקוחות שקנו אותה מיד הלווה.

א. שטר חוב המוקדם - מהו? מדוע פסול?

רע"ב שם, קטע: וקנסינהו - לניסן שלא כדין.

תרגום המילים:

וקנסינהו = וקנסו אותו (את המלווה). דלא ליגבי = שלא יגבה.

ב. מהו הקנס שקנסו חכמים את המלווה? מדוע קנסינהו?

רע"ב שם, קטע: ומיהו לא - הסוף.

תרגום המילים:

ומיהו = ברם, אמנם. לא הוי = אין. דמצו = שיכולים. למימר = לומר.

ג. הרע"ב מעלה אפשרות נוספת לפסילת השטר המוקדם.

ד. מהי האפשרות? מדוע דוחה אותה הרע"ב?

ה. שטר חוב המאוחר - מהו? מדוע כשר?

5. עתה, לאחר שלמדת את המשנה, בדקי את תשובתך לשאלה מס' 1. אם שינית את

דעתך, נמקי מדוע?

משנה ו

1. קראי את המשנה ללא מפרשים ונסי לקבוע את נושאה (או נושאייה). עשי זאת תוך ציון המילה במשנה הפותחת והמילה המסיימת כל חלק.
2. "אין כותבין פרוזבול אלא על הקרקע".
קראי את הרע"ב ד"ה אלא על הקרקע.
תרגום המילים:
ולא קרינן ביה לא יגוש = ואין אנו קוראים בו "לא יגוש".
א. למי צריכה להיות קרקע?
ב. מדוע כותבין פרוזבול רק אם יש לו קרקע?
ג. קראי את עיקר תויו"ט אות י.
תרגום המילים: ולאפוקי = ולהוציא, ולמעט. אי נמי = או גם, טעם נוסף.
ובמילתא דלא שכיחא = ובדבר שאינו מצוי (להלוות כשאין ללווה קרקע).
מדוע לדעת תויו"ט אין כותבין פרוזבול אם אין לו אלא מטלטלין?
ד. בדברי התויו"ט הנ"ל יש גם תשובה נוספת לשאלה שבסעיף ב - מהי?
3. "אם אין לו, מזכה הוא בתוך שדהו כל שהוא".
קראי את הרע"ב בד"ה אם אין לו.
תרגום המילים:
כל דהו = כל שהוא. דגבי = שגובה. והדר גבי = וחוזר וגובה. עד דמשלים = עד שמשלים.
א. "אם אין לו" - למי?
ב. "מזכה הוא" - מי?
ג. מדוע כותבין פרוזבול על קרקע כלשהו אף אם ההלוואה הייתה מאה מנה?
4. "היתה לו שדה ממושכנת בעיר כותבין עליה פרוזבול".
א. הרע"ב מציג שתי אפשרויות לבאר מהי "שדה ממושכנת בעיר" - מהן?
ב. באיזו מהן יש חידוש יותר גדול (שאפשר לכתוב עליה פרוזבול)? מדוע?
ג. מדוע אפשר לכתוב פרוזבול על שדה ממושכנת?
5. "רבי חוצפית אומר כותבין לאיש על נכסי אשתו וליתומים על נכסי אפוטרופין".
רע"ב ד"ה כותבין לאיש על נכסי אשתו.
ההלכה מבחינה בשני סוגי נכסים של האשה במסגרת נישואיה עם בעלה:
נכסי מלוג:
נכסים שהאשה מביאה לבעלה עם נישואיה, ואינם נרשמים בכתובה, או נכסים שבאים לה בירושה או במתנה לאחר נישואיה.

"נכסי מלוג", אינם עוברים לרשות הבעל אלא הם שייכים לאשה בלבד, אך הבעל זכאי להנות מן הפירות (הרווחים) שמפיקים נכסים אלו. על הבעל לטפל בנכסים, אך אין הוא חייב בשמירת ערכם ("אינו חייב באחריותם") - אם אינו מפסידם בכוונה.

עם פקיעת הנישואין, כתוצאה מגירושין או ממיתת הבעל, האשה מקבלת נכסים אלו כפי שהם, כך שאם עלה ערכם - הרוויחה; ואם ירד ערכם, או שאבדו מן העולם - הפסידה.

נכסים אלו נקראים "נכסי מלוג", מלשון מליגה בארמית, שפירושה: מריטת נוצות, כלומר, שהבעל מולג נכסים אלו כמליגת התרנגולים, ואינו חייב באחריותם.

נכסי צאן ברזל:

נכסים שהאשה מכניסה לבעלה בנדוניה מתוך כוונה שיהיו ברשותו וקניינו, ושוויים נרשם בכתובה. "נכסי צאן ברזל", נידונים כנכסי הבעל והוא יכול לעשות בהם כרצונו - למוכרם או לתתם במתנה. אך יש עליו אחריות גמורה לגבי שמירת ערכם. כלומר: אם יפקעו הנישואין, יחזרו לאשה הנכסים לפי ערכם המלא ביום הנישואין. נכסים אלו נקראים: "נכסי צאן ברזל", לפי שהקרן קיימת לאשה כברזל, שהרי אם ירד ערכם, חייב הבעל לשלם.

א. מה החידוש בדברי ר' חוצפית?

ב. האם לדעתך אפשר לכתוב פרוזבול על נכסי צאן ברזל? נמקי!

ג. "וליתומים על נכסי אפוטרופין" - בארי דין זה! מה החידוש בכך?

ד. מדוע באמת אפשר לכתוב פרוזבול על נכסי האפוטרופוס? עייני בעיקר תוי"ט אות יא.

6. עתה, לאחר שלמדת את המשנה, בדקי את תשובתך לשאלה מס' 1. אם שינית את דעתך, נמקי מדוע?

משנה ז

1. קראי את המשנה ללא מפרשים ונסי לקבוע את נושאה (או נושאה). עשי זאת תוך ציון המילה במשנה הפותחת והמילה המסיימת כל חלק.

2. נסי לציין את נקודת המחלוקת בין חכמים ור' אליעזר מבלי לעיין במפרשים!

3. קראי את הרע"ב בד"ה כוורת דבורים והשלימי את הטבלה (השתמשי במילים "כלי" ו"קרקע").

כוורת דבורים

מונחת על גבי קרקע	מונחת על גבי יתדות	מחוברת בטיט	
			רבי אליעזר
			חכמים

4. "כוורת דבורים, ר' אליעזר אומר הרי היא כקרקע".
 א. לעניין מה היא נחשבת כקרקע? ראי ברע"ב.
 ב. לדעת חכמים הכוורת אינה כקרקע. מהי המשמעות ההלכתית של דעת חכמים?
 ראי להלן בסוף משנה ט.

5. "ואינה מקבלת טומאה במקומה" - מדוע? ראי ברע"ב.

6. "והרודה ממנה בשבת חייב".
 קראי את הרע"ב בד"ה והרודה.
 א. "הרודה ממנה" - בארי?
 ב. "חייב" - מה?
 ג. מדוע לדעת ר' אליעזר חייב הרודה (איזה אב מלאכה)? מהי ראייתו?
 ד. חכמים חולקים על ר' אליעזר. האם לדעתם מותר לרדות ממנה? נמקי!
 7. עתה, לאחר שלמדת את המשנה, בדקי את תשובתך לשאלה מס' 1. אם שינית את דעתך, נמקי מדוע?

משנה ח

1. קראי את המשנה ללא מפרשים ונסי לקבוע את נושאה (או נושאיה). עשי זאת תוך ציון המילה במשנה הפותחת והמילה המסיימת כל חלק.
 2. "המחזיר חוב בשביעית - וזה דבר השמיטה".
 א. עייני ברע"ב ד"ה המחזיר חוב בשביעית. מה הקושי שלו? כיצד הוא מיישבו?
 ב. "יאמר לוי" - מי יאמר למי?
 ג. "יאמר לוי" - מי אמר למי?
 ד. מה החידוש שמחדש הרע"ב בד"ה יקבל ממנו?
 ה. דברי הרע"ב הנ"ל נסמכים על אחת ההלכות שברמב"ם (הובא לעיל בתחילת

העבודה) - על איזו?

ו. רע"ב ד"ה וזה דבר השמיטה.

תרגום המילים:

דיו = די לו. סגי = די, מספיק.

מה למדנו מהפסוק "וזה דבר השמיטה"?

3. א. "רוצח שגלה לעיר מקלט" - בארי משפט זה?

ב. מה המשותף לרוצח ולמחזיר חוב בשביעית?

4. עתה, לאחר שלמדת את המשנה, בדקי את תשובתך לשאלה מס' 1. אם שינית את דעתך, נמקי מדוע?

משנה ט

1. קראי את המשנה ללא מפרשים ונסי לקבוע את נושאה (או נושאה). עשי זאת תוך ציון המילה במשנה הפותחת והמילה המסיימת כל חלק.

2. "הלווה מן הגר שנתגירו בניו עמו לא יחזיר לבניו. ואם החזיר, רוח חכמים נוחה הימנו".

רע"ב ד"ה לא יחזיר לבניו.

א. אדם לווה מן הגר - מדוע יחזיר לבניו ולא לו?

ב. הרע"ב בפירושו שולל אפשרות לפרש את המילים "לא יחזיר" בדרך אחרת - מה?

ג. מדוע באמת אינו חייב מן הדין להחזיר את החוב לבניו (הרי אם היה קורה דבר דומה אצל יהודי היה חייב להחזיר לו)?

ד. רע"ב ד"ה ואם החזיר רוח חכמים נוחה הימנו.

הערה: גר שהורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה (כגון שהתגיירה אמו כשהיא בהריון), אינו יורש את אביו הגר שהתגייר עם אמו בעודה מעוברת.

1. מדוע רוח חכמים נוחה מהמחזיר את החוב לבניו שהתגירו עמו?

2. לדעת הרע"ב, יש מקרה שאין רוח חכמים נוחה מהמחזיר חוב לבני הגר שמת.

מהו המקרה ומדוע אין רוח חכמים נוחה הימנו?

3. "כל המטלטלין נקנין במשיכה - נוחה הימנו".

רע"ב ד"ה כל המטלטלין נקנין במשיכה.

תרגום המילים:

דהכי תניא = שכך שנינו בברייתא.

- לאו שלך = אמירת "לא" שלך.
והין שלך = ואמירת "כן" שלך.
א. מה משמיעה לנו המשנה בדין ש"כל המטלטלין נקנין במשיכה"?
- ב. מה הקשר בין המשפט "וכל המקיים את דברו" והמשפט "וכל המטלטלין נקנין במשיכה"?
- ג. מה המקור לכך שרוח חכמים נוחה הימנו?
הערה: לדעת המפרשים יש כאן שלושה דינים:
- א. אם משך הקונה - אינו יכול לחזור בו.
ב. אם נתן מעות ולא משך - הרי הוא ב"מי שפרע" כפי ששינונו במשנה (בבא מציעא פרק ד משנה ב): "נתן לו מעות ולא משך הימנו פרות יכול לחזור בו. אבל אמרו: מי שפרע מאנשי דור המבול ומדור הפלגה, הוא עתיד להפרע ממי שאינו עומד בדברו".
- ג. אם רק הייתה הסכמת הקונה בדברים ולא משך ולא נתן מעות - יכול לחזור בו אלא שרוח חכמים אינה נוחה הימנו.
4. מה עניין "הלוה מן הגר" ו"כל המטלטלין" למשנתנו העוסקת בדיני שביעית?
5. עתה, לאחר שלמדת את המשנה, בדקי את תשובתך לשאלה מסי' 1. אם שינית את דעתך, נמקי מדוע?

לסיכום:

קראי בספר דברים פרק ט"ו פסוקים א-ב וצייני את כל הדינים שלמדת בפרק זה שנלמדו מהפסוקים הנ"ל!